

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА – БЕОГРАД

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовao Комисију:

Комисију за преглед и оцену докторске дисертације мр Наташе Јанковић под насловом *Вредновање језичких знања и способности у настави енглеског језика* именовало је Наставно-научно веће Филолошког факултета на седници одржаној 27. априла 2016. године одлуком бр. 1144/1.

2. Састав Комисије:

Ментор: Др Ненад Томовић, доцент, Филолошки факултет Универзитета у Београду
Ужа научна област: Англистика
Датум избора у звање: 17.5.2011.

Др Ивана Трбојевић-Милошевић, доцент, Филолошки факултет Универзитета у Београду
Ужа научна област: Англистика
Датум избора у звање: 9.6.2015.

др Јелена Врањешевић, ванредни професор, Филозофски факултет Универзитета у Београду
Ужа научна област: Психологија
Датум избора у звање: 13.10.2015.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Име, име једног родитеља, презиме	Јанковић, Зоран, Наташа (рођ. Ђорлука)
Датум и место рођења	23.9.1966, Београд
Наслов магистарске тезе	<i>Обједињавање садржаја и вештина у настави енглеског језика код деце млађег узраста</i>
Датум и место одбране маг. тезе	30.1.2014, Филолошки факултет, Београд
Научна област из које је стечено академско звање магистра наука	Филолошке науке

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Вредновање језичких знања и способности у настави енглеског језика

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ и

VII ЗАКЉУЧЦИ, ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Докторска дисертација мр Наташе Јанковић обухвата 255 компјутерски штампаних страница, а подељена је на следећа поглавља: 1. *Увод* (стр. 1–3); 2. *Опите теоријске основе* (стр. 5–81); 3. *Методологија истраживања* (стр. 82–91); 4. *Фазе истраживања – опис, резултати и анализа* (стр. 92–170); 5. *Закључак* (стр. 171–180); 6. *Предлози за даљи рад* (стр. 181–184); 7. *Литература* (стр. 185–189) и 8. *Прилози* (стр. 199–239), као и *Биографија* (стр. 239), *Изјава о ауторству* (стр. 240), *Изјава о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада* (стр. 241) и *Изјава о коришћењу* (стр. 242). Списак литературе садржи 203 библиографске јединице.

Увод има следећа потпоглавља:

1.1. *Предмет истраживања*. У овом делу рада мр Наташа Јанковић износи основне чињенице о вредновању језичких знања и способности ученика на крају редовног школовања, односно по упису на факултет, а као једно од најбитнијих запажања, које је поткрепљено и ранијим истраживањима, јесте да достигнута језичка знања и способности студената нису на очекиваном нивоу. Актуелно истраживање је рађено на популацији Учитељског факултета Универзитета у Београду.

1.2. *Значај истраживања*. У овом потпоглављу ауторка на основу резултата наводи проблеме у настави енглеског језика, као што су употреба граматичко-преводног метода, која је најчешће и даље заступљена у домаћим школама, пасиван однос према настави какав имају и многи ученици и наставници, док са теоријског и емпиријског становишта проучава проблематику вредновања језичких знања, вештина и способности.

Поглавље *Опите теоријске основе* садржи потпоглавља која се баве учењем језика (2.1), језичким знањем и способностима, односно одређењем појмова у овој области (2.2), вредновањем и оцењивањем знања и способности у настави (2.3), вредновањем знања и способности у настави страних језика (2.4), стандардима и нивоима постигнућа у настави енглеског језика (2.5) и вредновањем знања и способности даровитих ученика (2.6).

У овом поглављу мр Наташа Јанковић полази од савремених приступа и метода у настави страног језика, при чему се фокусира на комуникативни приступ настави језика и значај друштвене интеракције као једног од кључних фактора тог приступа. Осим тога, ауторка полази и од актуелног становишта да настава страног језика не сме бити сама себи циљ, већ да у њој ученик мора заузимати централно место. Ауторка се ослања и на схватања савремене психологије у којој је учење „трајна, или бар релативно трајна, промена у појединцу која се под одређеним условима може манифестовати у њеној активности, и која је резултат њене претходне активности (Ormrod, 2004; LOT, 2014; Rae and McPhillimy, 1985)” (стр. 8). У даљем тексту ауторка даје и валидне дефиниције

образовања, знања, способности, вештина и навика, које су битне за даљи рад на теми, а учење страног језика не посматра само са становишта методике наставе, већ на њега гледа и као на социлингвистички феномен и узима у обзир аспекте осталих наука и дисциплина које је баве наставом страног језика. Осим тога, мр Јанковић говори и о значају и појму четири језичке вештине (говорење, читање, слушање и писање) и интегрисаним вештинама, а одговарајућу пажњу посвећује и микро-вештинама (граматика, вокабулар и изговор). Следећа група појмова неопходна за истраживање су компетенције, за чије одређење ауторка користи стандардне дефиниције ЗЕО (CEFR), те разликује лингвистичку, социлингвистичку и прагматичку, укључујући и све неопходне подгрупе, да би затим прешла и на појмове језичког знања и способности. Када говори о ученичком раду, односно његовом вредновању ауторка наводи Вилотијевићеву поделу процеса на праћење, вредновање и оцењивање при чему их даље разлаже на основне компоненте према радовима домаћих и страних аутора. Ауторка узима у обзир и разлику између вредновања и оцењивања, да би потом детаљно описала како се ови процеси врше у оквиру наставе страних језика, а у складу са документима ЗЕО. Имајући у виду претходно, мр Јанковић детаљно описује тестирање у домену страних језика, а првенствено енглеског, даје преглед најзначајнијих стандардизованих тестова енглеског језика, да би касније прешла на стандарде и нивое постигнућа у настави енглеског језика. Коначно, у последњем делу овог поглавља говори се и о месту даровитих ученика у домаћем образовном систему, уз навођење актуелне законске регулативе и проблема који се јављају у наставној пракси.

У трећем поглављу под насловом *Методологија истраживања* ауторка полази од проблема и циљева истраживања, при чему је кључно питање „колико су школске оцене поуздан показатељ нечијег знања и успеха, тј. у конкретном случају, колико оне одражавају реално стање у ученичком владању енглеским језиком?” (стр. 82), будући да је и у наставној пракси, али и у другим истраживањима, примећено да многи студенти који су имали добре оцене из енглеског језика имају проблема приликом основне комуникације на овом језику, а што су поткрепили и каснији резултати на испитима. Приликом утврђивања нивоа знања и способности студената коришћен је стандардизовани тест енглеског језика, тзв. *Quick Placement Test*, који су заједнички осмислили *Oxford University Press* и *University of Cambridge Local Examinations Syndicate*. Осим тога, да би се добили подаци и о квалитету наставе енглеског језика коју су студенти похађали на претходним нивоима образовања, коришћена је и анкета у којој су студенти пружили релевантне информације. Осим тога, приликом истраживања је дата и анкета наставницима енглеског језика у вези са применом стандардизованих тестова у настави. Укратко, ауторка је пошла од оцена које су студенти-учесници истраживања имали у претходном циклусу образовања, испитала њихове ставове о настави енглеског језика, извршила улазно тестирање студената ради утврђивања њихових језичких знања и способности на почетку академске године, упоредила резултате са испита из енглеског језика на крају прве године студија са резултатима улазног тестирања, али и испитала ставове наставника енглеског

језика о чешћој примени стандардизованих тестова на основу домаћег наставног плана и програма. Истраживање које је ауторка спровела може се описати као примењено, емпиријско, компаративно и акционо, док је методолошки гледано имало особине и квалитативног и квантитативног истраживања. Основни инструменти истраживања били су анализа докумената (сведочанства из претходних разреда, документација факултета са подацима о новоуписаним студентима), анкета (анкетни лист стандардног типа на бази Ликертове скале за испитивање ставова студената о квалитету наставе енглеског језика и електронски упитник за испитивање ставова наставника са двочланим и вишечланим избором и питањима отвореног типа), као и тестови (улазни тестови језичких знања и вештина на почетку академске године и завршни тестови језичких знања и вештина на крају академске године). Популацију су чинили студенти прве године Учитељског факултета (213 за ставове и улазни тест, 192 на завршном) и наставници енглеског језика (79).

Четврто поглавље, чији је наслов *Фазе истраживања – опис, резултати и анализа*, даје најрелевантније податке који чине срж овог доктората, будући да ауторка у њима представља анализирани материјал, сам ток анализе и резултате истраживања, при чему су сви резултати детаљно описани и поткрепљени чињеницама, а затим и интерпретирани.

У петом поглављу, *Закључку*, ауторка резимира резултате истраживања. У том контексту, она између осталог истиче следеће: „За наставу страних језика, велики проблем приликом преласка ученика са једног нивоа образовања на други, представља непостојање система изражавања језичког нивоа који је ученик постигао у претходној фази школовања, као ни стандардизованих тестова који би били у функцији таквог дескриптивног поступка. Постојање таквих инструмената вредновања могло би да буде вишеструко корисно за све учеснике у образовном процесу“ (стр. 172). Ауторка даље констатује да је настава енглеског језика у домаћим школама у великој мери и даље традиционална и застарела, да јој често недостаје права интеракција између ученика и наставника и ученика међусобно, да би и наставници и ученици морали имати бољу свест о сопственој одговорности и да би се проблем са изостанком корелације између школских оцена и реалног језичког знања бар делимично могао решити увођењем стандардизованих тестова.

Шесто поглавље, тј. *Предлози за даљи рад*, надовезује се на претходно, при чему ауторка полази од предлога да би стандардизоване тестове прво требало увести у завршном разреду сваког образовног циклуса, а уколико се стекну услови за то, да се ови тестови поступно уведу и у остале разареде. Овакве тестове би припремали тимови стручњака у сарадњи са наставницима, док би тестови били израђени по угледу на већ постојеће међународно признате стандардизоване тестове. Ауторка предлаже и да увођење оваквих тестова буде поступно, како би се и ученици и наставници навикли на њих.

У даљем тексту следе *Литература*, са 203 библиографске јединице, као и прилози биографија кандидата, те изјаве о ауторству, о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада и о коришћењу.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација мр Наташе Јанковић темељан је и квалитетан рад, који сведочи о извредном познавању релевантне научне литературе и о развијеној способности за критичку процену материјала који ти извори нуде. Овај мултидисциплинарни рад резултат је веома успешне примене различитих лингвистичких и друштвенонаучних сазнања и метода, широко конципиране и савесно спроведене анализе, као и логичног и скрупулозног закључивања. Сви кораци у истраживању, баш као и сви закључци, представљени су јасно, прегледно, уз поштовање актуелних конвенција академског писања и технике научног рада уопште.

Рад мр Наташе Јанковић релевантан је допринос настави страних језика, настави енглеског језика и англистици, и то на више начина.

(1) Кандидаткиња је дала актуелан увид у недостатке који постоје у настави енглеског језика код нас, у генерално лош ниво знања енглеског језика упркос томе што су га ученици годинама учили и указала на недоследности у вредновању и оцењивању језичких знања и способности.

(2) Кандидаткиња на основу истраживања нуди могућа решења која се у пракси могу применити без великих материјалних средстава, а која би у великој мери побољшала знање енглеског језика међу свршеним ученицима гимназија и средњих стручних школа, односно будућим студентима. Осим тога, наведена решења би се могла применити и на наставу других страних језика, али и осталих школских предмета код којих постоји исти проблем.

(3) Директном применом закључака и сазнања који потичу из ове тезе и садашњи и будући наставници енглеског језика и осталих страних језика би могли да побољшају сопствени рад и остваре боље резултате у настави.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Janković, N. i Cvetković, M. (2013). Theoretical foundations of the teaching practice. *Theoretical and methodological basis of quality education*. Belgrade: Teacher Education Faculty and State Higher Vocational School in Nowy Sacz. ISBN 978-86-7849-195-5, str. 27-40.

Janković, N. (2014). Integrisanje nastave engleskog jezika i ostalih školskih predmeta u funkciji efikasnijeg opšteg obrazovanja. *Implementacija inovacija u vaspitanju i obrazovanju – izazovi i dileme*. Zbrnik radova. Beograd. Učiteljski fakultet. UDC 371.214::81'243(=111), str. 281-298.

Janković, N. (2015). Razvijanje komunikativnih i opštih kognitivnih sposobnosti kroz nastavu engleskog jezika od ranog školskog uzrasta. *Komunikacija i kultura online. Elektronski časopis za jezik, komunikaciju i kulturu*. br. 6.
<http://www.komunikacijaiikultura.org/KK6/KK6Jankovic.pdf>

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Резултате свог истраживања мр Наташа Јанковић представила је прегледно, логично, детаљно и систематично, а протумачила их детаљно и убедљиво. Њено излагање у потпуности задовољава све захтеве научног функционалног стила, а језик рада сведочи о веома развијеној вештини јасног и прецизног изражавања у потпуном складу са правописном, граматичком и стилском нормом.

IX ПРЕДЛОГ

С обзиром на то да је у питању опсежно и детаљно истраживање чији су резултати вредни за методичку наставу страних језика, а нарочито енглеског, као и за само извођење наставе, са задовољством препоручујемо Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду и Већу научних области друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду да рад под насловом *Вредновање језичких знања и способности у настави енглеског језика* прихвати као докторску дисертацију, а кандидаткињу мр Наташу Јанковић позове на усмену одбрану пред овом комисијом.

У Београду, 11. маја 2016. године

Комисија:

др Ненад Томовић, доцент (ментор)

др Ивана Трбојевић-Милошевић, доцент

др Јелена Врањешевић, ванредни професор